

АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВЗАЄМВІДНОСИН РІЗНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ІЗ ДЕРЖАВОЮ

**Маринюк Альона Юріївна, викладач-стажист
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини**

Одним з найважливіших напрямів розвитку АПК є проблеми розвитку державного регулювання економічних взаємовідносин організаційно-правових форм підприємницької діяльності в сільському господарстві. В умовах конкурентного ринкового середовища важливе значення для забезпечення стабільного й ефективного аграрного виробництва мають механізми регулювання процесів відтворення в АПК, серед яких чільне місце належить формам підприємницької діяльності та їх взаємовідносинам із державою.

У сучасних економічних умовах важливим фактором підвищення ефективності розвитку продовольчого підкомплексу є удосконалення даних форм і відносин. Проте слід визнати, що нині форми підприємницької діяльності перебувають в стані формування та розвитку. Тому проблеми реформування аграрного сектору економіки постійно перебували і перебувають у полі зору економічної науки [1]. На сьогоднішній день підприємницька діяльність налічує такі форми: приватні підсобні господарства, одноосібні володіння, господарства населення, селянські фермерські господарства, приватні та державні сільськогосподарські підприємства, колективні господарства, зокрема селянські спілки, агрофірми, міжгосподарські підприємства і об'єднання, різного роду та видів товариства, які поділяються за формою об'єднання та рівнем відповідальності. Найважливіші з них, які прижились та функціонують в сільському господарстві, є сільськогосподарські підприємства, зокрема приватні, та господарства населення.

Ефективному розвитку підприємницької діяльності в сільському господарстві перешкоджають слабка адаптація до ринкових умов та низька інвестиційна привабливість аграрного виробництва і господарських формувань, безсистемність і розпорошеність надходжень коштів у модернізацію виробничої діяльності, недостатня державна підтримка, недосконалість організаційно-економічного механізму управління розвитком різних організаційно-правових форм підприємницької діяльності в аграрному секторі.

Умови ринкової економіки змушують різних суб'єктів підприємницької діяльності діяти відповідно до типу організаційно-правових форм, будувати свою стратегію поведінки з урахуванням таких принципів як незалежність, ініціативність, ризик та відповідальність.

Економічні відносини між сільськогосподарськими підприємствами і державою здійснюються через державне регулювання. Водночас, питання щодо необхідності і масштабів втручання держави в аграрну економіку є досить дискусійним.

Економічна політика означає мистецтво економічної діяльності держави, тобто усіх гілок влади і зайнятих у них працівників. Економічна політика держави являє собою систему заходів і оформлених дій держави, які свідомо розробляються та приймаються органами державної влади і спрямовані на вирішення поточних і стратегічних макроекономічних завдань, економічних проблем. Держава в особі своїх установ (законодавчої і виконавчої влади усіх рівнів) свідомо розробляє економічні цілі, завдання на певний період і організовує їх реалізацію - економічні функції держави. При цьому вона використовує різноманітні економічні й адміністративно-правові методи, засоби (важелі) - механізм державного регулювання економіки [2, с. 231].

У сукупності економічні функції держави утворюють систему організаційно оформлених дій держави як суб'єкта економіки за такими напрямками [3]:

1. Державне регулювання (управління) недержавного сектора економіки - держава виступає як зовнішня сила щодо недержавних суб'єктів національної економіки, так чи інакше втручається в їх господарську діяльність з метою їх регуляції у бажаному для суспільства напрямі. При цьому зберігається і навіть охороняється економічний і забезпечується правовий суверенітет приватних суб'єктів економіки.

2. Безпосередня економічна (господарська) діяльність держави - держава виступає суб'єктом власності та господарської діяльності, створює і регулює державний сектор економіки.

3. Державне регулювання національної економіки - регулювання економічних процесів у державному секторі економіки з метою її стабільного розвитку, досягнення максимальної ефективності, соціалізації і справедливості.

Для усіх галузей економіки, в тому числі аграрної сфери мають значення дві важливі функції економічної діяльності держави: правове забезпечення, або господарське право і податкова політика.

При державно-правовому регулюванні господарської діяльності всі реально існуючі відносини власності й інші економічні зв'язки між людьми стають загально визнаними правовими нормами, що підлягають обов'язковому виконанню. Такі правові норми закріплюють існуючі відносини власності й регулюють міру та форму поділу праці та її продуктів між членами суспільства [5].

Дослідження проведені в Україні дозволили виявити тенденцію випереджального темпу росту цін на матеріально-технічні ресурси над темпами підвищення закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію.

Нині держава у певній мірі враховує загальні принципи дії цінового механізму соціально-економічного середовища для функціонування

ринкових відносин в АПК. Не можна змушувати сільських виробників продавати продукцію за примусовими цінами, що встановлюються на місцях без врахування забезпечення хоча б мінімальної рентабельності. виправити положення можна лише встановленням цінової рівноваги, дотримання принципу синхронної відпустки цін, використання системи гарантованих цін тощо.

Іншим напрямом регулювання економічних відносин сільськогосподарських підприємств із державою є податкова система. В умовах ринкової економіки держава широка використовує податкову політику як визначений регулятор впливу на виробництво і розвиток ринкових відносин.

Існуюча система оподаткування в сільському господарстві не відповідає перерахованим принципам стимулювання тих чи інших видів виробництва, розвитку нових галузей, заохочення підприємців до збільшення вкладень у ті галузі, які сприяють підвищенню продуктивності праці й у кінцевому підсумку збільшенню ВВП [4]. В умовах виробничої, фінансової і платіжної кризи вона працює в основному на безпосереднє поповнення державних доходів і не виконує функцій щодо регулювання виробництва. Діюча система не досконала, вона не знижує інфляцію, не сприяє стабілізації цін, не стимулює розвиток виробництва і підвищення його ефективності.

Державне регулювання економіки повинне здійснюватися, насамперед, шляхом регулювання фінансових нормативів процесу відтворення на макро- і мікрорівнях.

Недосконалим є державне регулювання управління якістю сільськогосподарської продукції, яке забезпечується регіональною інспекцією якості сільськогосподарської продукції. З метою проведення експертизи якості та безпеки продукції АПК за стандартами ISO, впровадження системи управління якістю на агропідприємствах відповідно до зазначених міжнародних стандартів і забезпечення підготовки й перепідготовки необхідних кадрів створено Українську лабораторію якості і безпеки продукції АПК як науково-виробничого структурного підрозділу Національного аграрного університету. Водночас сільськогосподарські підприємства практично не зацікавлені у сертифікації своєї продукції за міжнародними стандартами ISO.

Залишається низькою екологічна культура, рівень знань сільськогосподарських товаровиробників у цій галузі. Державне ж регулювання відповідних питань вирішується лише на рівні штрафних санкцій.

Взагалі нерегульованою є проблема пожежних служб, які практично зникли на селі разом із колгоспами.

Отже, серед напрямів державного регулювання сільського господарства особливої уваги заслуговує проведення ефективної антимонопольної політики, формування сприятливого конкурентного середовища. Вирішення цієї задачі полегшить реалізацію інших напрямів регулювання державою розвитку сільського господарства. Демоніполізація в АПК буде сприяти,

насамперед, досягненню цінового паритету на сільськогосподарську і промислову продукцію сільськогосподарського призначення, а також поліпшенню фінансової підтримки сільського господарства.

Список використаних джерел

1. Кухорук О.Я. Побудова моделі оптимального поєднання галузей виробництва сільськогосподарської продукції в умовах ринкової економіки / О.Я. Кухорук // Економіка АПК. - 2002. - № 5. - С. 17-21.

2. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: Інформ.-аналіт. зб.Вип. 6 / ред.: П. Т. Саблук; Ін-т аграр. економіки. - К., 2003. - 763 с. - укр.

3. Кириленко І.Г. Трансформація соціально-економічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи / Кириленко І.Г. - К.: ННЦ „ІАЕ”, 2005. - 452 с.

4. Волинський Г. Державне регулювання ринкової економіки / Г. Волинський // Економіка України. - 1996. - №11. - С. 69-76.

5. Гайдар Е. Тактика реформ и уровень нагрузки на экономику / Е. Гайдар // Вопросы экономики. - 1998. - №4. - С. 4-13.